

ÂŞIK ŞİİRİNDE YENİ ÖLÇÜ DENEMELERİ VE AZ KULLANILAN ÖLÇÜLER: ÂŞIK SADIK MİSKİNİ ÖRNEĞİ*

İnan UMURBEK**

Özkan DAŞDEMİR***

ÖZ

Âşık edebiyatı, Türklerin sanat anlayışını Orta Asya kültüründen günümüze taşıyan uzun bir geçmişe sahip olan kültürel varlığımızdır. Âşık edebiyatı, günümüze kadar birçok unsurun etkilerini de bünyesinde barındırmıştır. Başta farklı coğrafyaları yurt edinmeleri olmak üzere yaşadığı yüzyıllar, toplumsal- siyasi ve ekonomik birçok etken âşık edebiyatı üzerinde etkili olmuştur. Bu etki, edebiyatta bazen olumlu bazen olumsuz yönde kendini göstermiştir. Çalışmada, yeni ölçü denemeleri ve az kullanılan ölçülerin Âşık Sadık Miskini özelinde incelenmesine yer verilmiştir. Günümüzde bazı saz şairleri tarafından yeni ölçüler ile şiirler meydana getiren şairler görülmektedir. Âşık Sadık Miskini de bu istisnai şairlerin arasında sayılabilir. Sadık Miskini, âşık şiiri kapsamında sanatını icra ederken, toplum onu her zaman farklılıklarıyla tanımıştır. Bütün eserlerini hece ölçüsü ile oluşturmuş, yeni ölçü denemeleri ile şiirler üretmiş ve az kullanılan kalıplara da yine şiirlerinde yer vermiştir. Sadık Miskini, yeni ölçüler ile şiirler meydana getirerek hem hece ölçüsünün zenginliğini hem de âşıklık sanatındaki ustalığını göstermek istemiştir. Çalışmada, Âşık Sadık Miskini'den derleme yoluyla alınan eserler içerisinde yeni ölçü ve az kullanılan kalıplar ayırt edilmiştir. Bu ayırt etme işleminden sonra yeni ölçü ile yazılan şiirler örnekleriyle verilerek, âşık şiirine katkı sağlayacağı düşüncesiyle çalışma oluşturulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Âşık şiiri, yeni ölçüler, Âşık Sadık Miskini.

New Verse Experiments in Minstrel Poetry And Little Used Verses: Example of Âşık Sadık Miskini

ABSTRACT

Minstrel literature is our cultural heritage which has a long history of carrying the understanding of arts by the Turks from the culture of Central Asia to the present day. Minstrel literature also includes in its structure the influences of many elements to this day. Socio-political, economic and many other factors,

---

* Bu yazı Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı ana bilim dalı bünyesinde İnan Umurbek tarafından hazırlanmakta olan *Kağızmanlı Âşık Sadık Miskini (Hayatı-Sanatı-Eserleri)* başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

** Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı ana bilim dalı yüksek lisans öğrencisi.

*** Doç. Dr., Erzincan Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümü öğretim üyesi.

İnan UMURBEK-Özkan DAŞDEMİR

particularly in making a homeland in different geographies throughout the centuries, have been influential on minstrel literature. This effect has sometimes manifested itself in the literature in a positive and sometimes in a negative manner. In this study, new verse experiments and less used verses were examined in the context of Âşık Sadık Miskinî. At present certain minstrel poets are seen that bring forth poems with new verses to these poems. Âşık Sadık Miskinî can be considered as among these exceptional poets. While performing his art in the context of minstrel poetry, society has always recognizes it with its differences. He created all his works with syllabic verse, produced new verse poems and included less-used patterns in his new poems. By creating poems from new verses, Sadık Miskinî wanted to show both the richness of syllabic verse as well as his mastery in minstrel art. In this study, new verses and less used patterns were separated from among the compiled works of Âşık Sadık Miskinî. After this separation process, poems composed in new verse were provided with examples, and a study undertaken with the thought that it would contribute to minstrel poetry.

Key Words: Minstrel poetry, new verses, Âşık Sadık Miskinî

GİRİŞ

Âşık edebiyatı, en eski halk şairleri olan Kam-Şamanlara varan uzun bir tarihi geçmişe sahiptir. Kam, şaman, baksı, oyun, akın, ozan gibi isimler alan bu gelenekçi şairler, asırlardır toplumun sosyal ihtiyaçlarına göre farklı işlevler üstlenmişlerdir. Azerbaycan, Anadolu ve Rumeli topraklarında bu sanatı icra eden şairlerin, ozanlıktan âşıklığa geçişinde de yine toplumun dönemlere göre değişen sosyal ihtiyaçları etkili olmuştur.¹ Kökleri asırlar öncesine dayanan Âşıklık geleneğinin değişen şartların doğurduğu yeni ihtiyaçlara cevap vermesi günümüzde de işlevini devam ettirmesini sağlamıştır.

Günümüz âşık edebiyatı, Orta Asya kültüründen birçok yönüyle ayrılarak, İslami duygu ve düşünceler ile yeniden şekillenmiştir. Bu ayrılışın en önemli ispatı ise ozanlıktan âşıklığa geçiştir.

Fuad Köprülü Türk Saz Şairleri başlıklı eserinde Türk coğrafyasında Müslümanlıktan önce şair-çalgıcılara tesadüf edildiğini belirterek günümüzde âşık edebiyatı denildiğinde sadece 16-20. hatta 17-20. asırlarda Anadolu'da yetişen, oldukça fazla esere sahip ve edebi gelenekleri olan, zamanımıza kadar devam edip gelen saz şairlerine ait şiir tarzını kastettiğini ifade eder. Bu yüzyıllar öncesine ait saz şairlerinin, meydana getirdiği eserler yok denecek kadar azdır. Bundan dolayı bilimsel olarak metin kaynaklı bir edebi görüş yoktur.²

¹ Bayram Durbilmez, Âşık Edebiyatı ve Taşpınarlı Halk Şairleri, Akçağ Yayınları, Ankara 2016, s. 19.

² M.Fuad Köprülü, *Saz Şairleri*, Akçağ Yayınları, Ankara 2004, s. 37.

Âşık Şiirinde Yeni Ölçü Denemeleri Ve Az Kullanılan Ölçüler: Âşık Sadık Miskini
Örneği

Âşık edebiyatı temsilcileri, asırlardır geleneğin hüküm sürdüğü çeşitli coğrafyalarda hem yetiştikleri farklı sosyal çevrelerden hem farklı edebiyat çevrelerinden etkilenmiş ve onları etkilemiştir. Âşık edebiyatında sosyal çevre çok önemlidir. Öyle ki âşıkların yetiştiği ve sanatını icra ettiği çevreyi tanımadan onunla ve o yörenin âşıklık geleneği ile ilgili yargılara varmak güçtür. Bu nedenle âşığı ortaya çıkaran ortamın iyi tanınması gerekir.³

“Âşık edebiyatının asıl kaynağı halktır. Köy halkı arasından da çıkar, göçebeler arasından da; kasaba arasından da çıkar, şehirlerden de... Pek saymaya sınırlamaya değmez. Çünkü saz şairi köyde doğar, kasabaya yerleşir; kasabada doğar, şehirde yetişir; şehirde doğar köy köy, oba oba dolaşır; arı gibi her çiçekten bal alır... Bu bakımdan doğdukları yerlerin de, gezip dolaştıkları yerlerinde izlerini taşırlar ama asıl “ayırıcı nitelikleri” yerleştikleri, yetiştikleri sosyal çevreden gelir.”⁴

Bahsi geçen sosyal çevrelerde yetişen âşıklar; köy âşıkları, konar-göçer âşıklar, kasaba-şehir âşıkları, asker âşıklar, dini-tasavvufi âşıklar şeklinde sosyal çevrelere göre sınıflandırılmaktadır.

Âşık edebiyatı ve şairleri üzerinde tesiri görülen diğer bir unsur ise edebiyat çevreleridir. Edebiyat çevreleri ile olan etkileşim de yine yüzyıllara göre farklılık arz eder. Âşık edebiyatı temsilcileri ve onların ürettikleri ürünler hakkında ayrıntılı bilgi edindiğimiz en eski dönem 16. yüzyıldır. Bu dönemde en fazla eski halk edebiyatı unsurlarına yer verilmiştir. Eski halk edebiyatının âşık edebiyatındaki en büyük tesiri hece vezninin kullanımudur. Bu kullanım eski halk edebiyatında olduğu kadar âşık edebiyatında da hâkim bir unsurdur. Bu unsurlar içerisinde کافیye unsuru vardır ki yine eski halk edebiyatında sık kullanılan yarım کافیye kullanımudur. Nazım şekillerinden türkü, türkmani, varsağı, ezgi, deyiş, kayabaşı, üçleme gibi şekillerin ileride değişikliğe uğrayarak koşma, mani gibi şekillerin âşık edebiyatında kullanılması eski halk edebiyatı özelliklerinden geniş ölçüde yararlandıkları görülmektedir. Yine aliterasyon, cinaslar, teşhis, intak, münazara, atasözleri gibi eski halk edebiyatına ait unsurların âşık edebiyatında çok sık kullanıldığı görülmektedir. Eski halk edebiyatı unsurları âşık edebiyatında geniş yer tutmuş, 16. yüzyıl ve 17. yüzyılın ilk yarısında yetişen âşıklarda bu halk edebiyatı unsurları daha fazla işlenmiştir.⁵

³ Erman Artun, *Âşıklık Geleneği ve Âşık Edebiyatı: Edebiyat Tarihi/Metinler*, Karahan Kitabevi, Adana 2015, s. 46.

⁴ Eflatun Cem Güney, *Folklor ve Halk Edebiyatı*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1971, s. 255-256.

⁵ M. Fuad Köprülü, *Edebiyat Araştırmaları 1*, Akçağ Yayınları, Ankara 2004, s. 175-176.

İnan UMURBEK-Özkan DAŞDEMİR

Türk halk şiiri içerisinde âşıklar, şiirlerini belli kural ve kaidelere göre oluşturmuşlardır. Bu kural ve kaidelere kısaca değinmek gerekirse; şiiri yapısal açıdan meydana getiren unsurlardan olan nazım birimi, âşık şiirinde dörtlük'tür. Ölçü olarak hece ölçüsü tercih edilmiştir. Âşık şiirinde koşma ve mani olmak üzere iki çeşit uyak düzeni vardır. Koşma şekline baktığımızda 8 ve 11 hece ölçülü şiirlerde abab-cccb-dddb veya abcb-dddb-eeeb tarzından görülür. Mani uyak düzeninde ise 7 ve 8 hece ölçülü olarak aaba- ccdc- eefe şeklinde sıralanır. Konu bakımından âşık şiirinde herhangi bir konu sınırlaması yoktur. Şiire değer her konu âşıkların işleyecekleri konu zincirinde yer almaktadır.⁶ Bundan dolayı geniş bir yelpaze içerisinde değerlendirildiği zaman, âşıklar hayatımızda olup biten hemen her şeyi belli kural ve kaidelere göre şiirlerinde işlemiştir.

Çalışmada âşık şiirinde kullanılan yeni ve az kullanılan ölçüler ele alınmıştır. Âşık Sadık Miskinî tarafından yazılan şiirler, dizelerdeki hece sayılarına, durgulanma ve duraklarına göre incelenerek belli kalıplar içinde değerlendirilmiştir. Şiirdeki tüm dize sayısının eşit olması hece sayısını gösterir. Hece sayısının eşit olması o dizenin hem ölçüsünü hem kalıbını göstermektedir.⁷ Durgulanma ve durak ise hece ölçüsü ile oluşturulan dizenin, belli bölümlere ayrılmasına durgulanma, bu bölüm yerlerine de durak denir. Hece ölçüsünde yapılan bu durak sistemi, arzu ölçüsünde takti'in karşılığı olarak bilinmektedir.⁸ Kaynaklar ışığında, Âşık Sadık Miskinî'nin şiirleri bu sistem dâhilinde değerlendirilmiştir. Sadık Miskinî'nin bir heceli şiirden, yirmi iki heceli şiirine kadar her kalıpta yazdığı şiirlerine yer verilerek çalışmaya katkıda bulunulmuştur.

ÂŞIK SADIK MİSKİNÎ

1964 yılında Kars'ın Kağızman ilçesinde doğdu. Asıl adı Sait Küçük'tür. Babası Hayrettin Bey, annesi Şadiye Hanım'dır. Baba dedesi Çilo Recep, anne dedesi Berber Mevlüt'tür. Aile lakabı olarak baba tarafına Çilolar, ana tarafına Cëllolar-Celaliler denilmektedir. Baba tarafı eski adıyla Kızılkilise yeni adıyla Yankıpınar köyünden olup kurtuluş savaşı sonrası ilçenin Dere Mahallesi'ne yerleşen yerlilerdendir. Anne tarafı Irak-Zaho'dan İran'a, İran'dan Ağrı'ya, Ağrı'dan da Kağızman'a göç eden Kürtlerdendir.

Hayrettin Bey'in Şadiye Hanım'dan sekiz çocuğu olmuştur. Bunlar büyükten küçüğe doğru Sümer, Saim, Saygı, Latife, Sait, Süreyya, Habip

⁶ Özkul Çobanoğlu, *Âşık Tarzı Edebiyat Geleneği ve İstanbul*, 3F Yayınevi, İstanbul 2007, s. 18-19.

⁷ Bekir Sami Özsoy, *Başlangıcından Günümüze Örnekleriyle Türk Şiiri*, Akçağ Yayınları, Ankara 2005, s. 83.

⁸ Cem Dilçin, *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Anlara 2016, s.40.

Âşık Şiirinde Yeni Ölçü Denemeleri Ve Az Kullanılan Ölçüler: Âşık Sadık Miskini
Örneği

ve Songül ismini taşımaktadır. Sadık Miskini ailenin beşinci çocuğu olarak dünyaya gelmiştir.

Âşık Sadık Miskini, daha çok hece vezniyle yazdığı şiirlerle tanınmış ve yüz civarında serbest, bin civarında halk şiiri yazmıştır. Hece vezinli şiirde bir heceden yirmi iki heceye kadar her kalıpta ve her türde şiir örnekleri vermiştir. Az heceli şiirlerde oldukça başarılıdır. Üç hecenin altında, on altı hecenin üstünde halk şiiri örneklerini belki de ilk kez veren odur.

Sadık Miskini cinas tutkunu bir âşık olup şiirlerinde ve manilerinde cinasa bol bol yer vermiştir. Dört ve beş kıtadan fazla örnekleri bulunmayan cinaslı şiir kıtasını çoğaltarak on kıtaya kadar ulaştırmıştır.

Divan Edebiyatı şiir türlerinin bazılarını hece vezniyle halk edebiyatına taşımış, Fuzuli'nin bir gazeline tahmis yazmıştır. Divan edebiyatında aruz vezniyle yazılan mesnevi türünü hece vezniyle yazarak halk edebiyatında bu türün ilk örneklerini vermiştir. Sadık Miskini hece vezniyle beş mesnevi yazan ve hamse sahibi olan ilk halk şairidir.

Farklı farklı hecelerle bin civarında kesik, cinaslı ve düz maniler söylemiştir. Halk şairlerine özgü olmayan özdeyiş söyleme geleneğini başlatmış ve iki bin civarında özdeyiş yazmıştır.

Şekil ve dil açısından Âşık Sadık Miskini şiirlerini genelde arı duru ve akıcı bir dil ile yazmıştır. Eserlerinde Arapça ve Farsça kelimelerde mevcuttur. Ancak bu kelimelerin çoğu Türkçeleşmiş, anlaşılır kelimelerdir. O bir halk ozanı olarak Tekke, Divan ve Halk edebiyatı terimlerini ve kelimelerini kaynaştırmıştır. Önceden bilinip unutulmuşu gelecek kuşaklara aktarmayı ve yaşatmayı hedeflemiştir.

Mevcut şiir kalıplarının dışında kalıplar geliştirmiş ve örnekler vermiştir. Kafiye kaygısı yüksek derecededir. O uyağa, redife itina gösteren bir âşıktır. Şöyle ki yüz kıta olarak kaleme aldığı Kağızman Yemek Destanı'nda kafiyenin tükenmesi sonucu yazacağı dörtlüğe geçmeden bu geçişi bir dörtlükle izah eyleyerek kafiye değiştirmiştir.

Çoğu halk şairinde bulunmayan az heceli ve çok heceli şiir örnekleri mevcuttur. Tek mısralık şiir olarak bilinen Azade örnekleri vermiştir. Üç mısralı şiirler kaleme almıştır. Dümısra dediği tek beyitlik şiirleri ziyadedir. Yine halk şairlerinde hiç bulunmayan bir tür olan özdeyişler söylemiştir. Mani ustasıdır. İç kafiyeli ve çok kafiyeli şiirleri vardır. Cinasta mahirdir. Başarılı atışmalar gerçekleştirmiştir.

Şiirlerini 1, 1+1, 2+1, 2+2, 3+2, 3+3, 4+3, 4+4, 4+5, 5+5, 6+5, 6+6, 8+5, 7+7, 8+7, 8+8, 11+6, 11+7, 11+8, 10+10, 11+10, 11+11 duraklı olarak 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21,

İnan UMURBEK-Özkan DAŞDEMİR

22 heceli olarak yazmıştır. Şiir kıtalarındaki mısra sayısı 1 ile 12 arası değişmektedir.

Âşık Sadık Miskini, Koşma, Semai, Güzelleme, Taşlama, Destan, Lebdeğmez, Tecnis, Divani, Atışma, Müstezat, Gazel, Kalenderi, Şeki Sicilleme, Musammat Şeki, Müseddes-i Mükerrer, Muhammes, Murabba, Murabba Koşma, Tahmis, Vezn-i Aher gibi şiir türlerinde örnekler vermiştir.

a) Âşık Tarzı Şiir Şekilleriyle Oluşturulanlar

1. Mani
2. Koşma
3. Şeki Sicilleme
4. Muamma
5. Destan
6. Divanî
7. Lebdeğmez Cığalı Tecnis

b) Divan Tarzı Şiir Şekilleriyle Oluşturulanlar

1. Gazel
2. Mesnevi
3. Müstezat
4. Muhammes
5. Murabba
6. Kalenderi
7. Vezn-i Âher
8. Satranç
9. Tahmis

YENİ ÖLÇÜ DENEMELERİ VE AZ KULLANILAN ÖLÇÜLER

1. Bir Heceli Şiir

Birliler, çok az görülen bir şekildir. Duraksızdır.

Aç
Saç
Kaç
Git

Han
San
Dön
Git

Yay
Say
Koy
Git

Âşık Şiirinde Yeni Ölçü Denemeleri Ve Az Kullanılan Ölçüler: Âşık Sadık Miskini
Örneği

Mis
Ki
Ni
Git

2. İki Heceli Şiir

Duraksızdır. Anlam yönünden basit olup, musiki ile söylenmez. Az
örneği vardır.

Yara
Yar ol
Aşkla
Var ol

Özlu
Sözlü
Gizli
Sır ol

Saye
Paye
Hayâ
Ar ol

Güven
İven
Seven
Ser ol

Yokla
Akla
Hakla
Bir ol

Kov kin
Sev bin
Miskin
Er ol

3. Üç Heceli Şiir

Genel olarak duraksızdır. Örneklerine az rastlanılır. Anlam
bakımından basit görülürler.

Güzelle
Geldi aşk
Kapımı
Çaldı aşk

Şükrümü
Zikrimi
Fikrimi
Aldı aşk

Gâh âli
Gâh veli
Gâh deli
Kıldı aşk

Ayetim
Niyetim
Hayatım
Oldu aşk

Sazıma
Sözüme
Yüzüme
Güldü aşk

Küskünü
Suskunu
Miskini
Buldu aşk

4. Dört Heceli Şiir

3+1, 2+2 ve 1+3 şeklinde duraklı ya da duraksız olarak 4'lü ölçüsüne uyan şiirlerdir. Anlam bakımından basit sayılan bu şiirlerin örneğine az rastlanılır.

Fidan boylum
Melek soylum
Kaşmer huylum
Yar ol bana

Gül gibi aç
Kokular saç
Kolların aç
Sarıl bana

Miskin misem
Can yar disem
Sevmez isem
Darıl bana

Âşık Şiirinde Yeni Ölçü Denemeleri Ve Az Kullanılan Ölçüler: Âşık Sadık Miskini
Örneği

5. Beş Heceli Şiir

Örneklerine az rastlanılan bu şiirler 3+2 – 2+3 duraklı ve duraksız
şeklinde dirler. Anlam bakımından basit olmasına rağmen musiki ile
söylenirler.

Sevmişim seni
Sende sev beni
Hayat buseni
Kondur yüzüme

Kadan alayım
Dile öleyim
Kölen olayım
Gel gir gözüme

Cilvene kandım
Yar olun sandım
Aşkınla yandım
Su serp közüme

Bir Miskini'n var
Aç kolların sar
Kurbanınım yar
Acı özüme

6. Altı Heceli Şiir

3+3 – 4+2 – 2+4 şeklinde duraklı ve duraksız olarak hece vezninin
altılı ölçüsüne uyarlar. Anlam bakımından 2, 3, 4 ve 5 hecelilere göre daha
anamlı görülür. Az görülen bir şiir şeklidir.

Uğrun uğrun gezen yar
Kaş gözünü süzen yar
Kara bağrım ezen yar
Dön de bir yüzüme bak

Ben ki seni sevmişim
Dile alıp övmüşüm
Aşkın ile dövmüşüm
Od yanan özüme bak

Gel ey başımın tacı
Sensin derdim ilacı
N'olur halime acı
Yaş dökken gözüme bak

Kavli karar kılalım
Bile murat alalım

İnan UMURBEK-Özkan DAŞDEMİR

Der Miskini gülelim
Bir yol gir sözüme bak

7. Dokuz Heceli Şiir

Bu kalıptaki şairler 3+3+3, 6+3, 5+4 ve 4+5 şeklinde duraklı olurlar. Usta halk şairleri tarafından atasözü ve deyimlerde kullanırlar.

Aşk elinden çöllere düştüm
Sen leylanın mecnunu benim
Hasretinden yandım tutuştum
Cemalinin meftunu benim

Aşk mülkünde bağlı yesirim
Ahvalimden kendim basırım
Mansur gibi çözülmez sırım
Gerçek aşkın efsunu benim

Beyan verdi Miskini dilden
Mevt ayırır bülbülü gülden
Arıstağdır bedenim külden
Kerem'den de yangunu benim

8. On Heceli Şiir

6+4, 4+6, 5+5, 7+3 veya 3+7 şeklinde duraklı olurlar. Usta halk şairleri tarafından atasözü ve deyimlerde kullanılır.

Senin yüzünden benim çektiğim
Allah'a ayan kula karanlık
Hasretin ile kan yaş döktüğüm
Allah'a ayan kula karanlık

Gül benzim soluk gözlerim giryan
Aşk ateşiyle bu bağrım biryan
Gönlümü yakan bu dert bu hicran
Allah'a ayan kula karanlık

Nereye çıkar bu aşkın yolu
Aklım yitirip olmuşum deli
Sadık Miskini'n perişan hali
Allah'a ayan kula karanlık

9. On İki Heceli Şiir

Hece vezninin on ikili ölçüsüne uyan bu şiirler, 4+4+4, 6+6, 7+5 veya 5+7 şeklinde duraklı olurlar. Yeni dönem şairleri atasözü ve deyimlerde kullanırlar. Ahmet Yesevi'nin hikmetleri bu ölçüyle yazılmıştır.

Aşk ile sevdiğim canan bana yeter
Saray elin olsun viran bana yeter
İstemem dünyanın malını mülkünü

Âşık Şiirinde Yeni Ölçü Denemeleri Ve Az Kullanılan Ölçüler: Âşık Sadık Miskini
Örneği

Kazandığım ilim irfan bana yeter

İrfanı olmayan cehalet erbabı
Kemalet bulmayan açamaz bir babı
Muhabbet bezminde eylerim hitabı
Halim arz etmeye lisan bana yeter

Lisan Miskini'ye bir yüce payedir
İfade deminde aşığa sayedir
Zenginlik dediğin ahlaktır hayâdır
Edeple sürdüğüm erkân bana yeter

10. On Üç Heceli Şiir

8+5, 5+8, 4+4+5 yahut 5+4+4 şeklinde duraklı olurlar. Usta halk şairleri tarafından kullanılan bir kalıptır.

Müjdeledi öten bülbül fasl-ı baharı
Sensiz baharı neyerim yazı neyerim
Hicran ile ağlar gönlüm hep zarı zarı
Sensiz baharı neyerim yazı neyerim

Sen ki yoksun bahar da yok şevk ü neşe yok
Aşkın ile avareyim iş yok peşe yok
Her yer simsiyah gözümde bir temaşa yok
Sensiz baharı neyerim yazı neyerim

Miskini'yim sağalmayan yara var bende
Sevdan olmuş kor misali yanar bu tende
Koparıp da koklayamam güller bitende
Sensiz baharı neyerim yazı neyerim

11. On Altı Heceli Şiir

Bu kalıp, 4+4+4+4 ve 8+8 duraklı biçimleriyle şiirlerde görülür.

Aç gözünü behey gafil şu cihana bir bak hele
Asırlardır konup göçen bu kervana bir bak hele
Durmaz dünya üzerinde ekmeği suyu tükenen
Kaftan kafa hükmeyleyen Süleyman'a bir bak hele

Bu düzen böyle kurulmuş gelen mutlaka gidecek
Kesilen süre dolunca ruh bedeni terk edecek
Şüphesiz her canlı varlık bir gün ölümü tadacak
Bahar açıp güzün solan gülistana bir bak hele

Miskini'yim bu yollarda kervanımız katar katar
İnsan bir güneş misali sabah doğar akşam batır
Sebi sübyan genç ihtiyar dizilmiş yan yana yatar
Göz dolandır ibret için kabristana bir bak hele

İnan UMURBEK-Özkan DAŞDEMİR

12. On Yedi Heceli Şiir

Az kullanılan bir kalıptır. (4+3+4+3+3), (4+4+4+5) duraklıdır.
Hasretin çektiğim canım efendim bir güzellik eyle
Ateş-i aşkından halim nice dir sor güzellik eyle
Seven sevdiğine zulüm eylemez kötü söz söylemez
Güzellik güzelin tabiatıdır var güzellik eyle

Bu dünyada murat almak istedim murat alamadım
Gönlümce sevinip gülmek istedim bir gün gülemedim
Ayrılık derdiyle derdimend oldum derman bulamadım
Yaralı gönlümün tabibi sensin sar güzellik eyle

Aşkın şerbetini içtim elinden mestaneyim işte
Ferhatlar Keremler Mecnunlar gibi efsaneyim işte
Şemin çevresinde döner dururum pervaneyim işte
Bana bir bergüzar zülfün telinden ver güzellik eyle

13. On Sekiz Heceli Şiir

Az kullanılmıştır. (4+4+3+4+3) şeklinde duraklıdır.
Ey tabip ayrılık derdine çare var mıdır söyle bana
Aşk narı yanında acep cehennem nar mıdır söyle bana
Ne zaman bir güzel sevmeye kalksak âlem bizi tan eyler
Hulusi gönülden sevmek sevilme ar mıdır söyle bana

Her kim ki sevene olursa engel zanlar içinde kalır
Her kim ki sevmese itikadımca kinler içinde kalır
Ne vakit goncaya dokunsa bülbül kanlar içinde kalır
Dünya âşıklara gülşen mı yoksa har mıdır söyle bana

Sevdikçe aşk derdi boylanıp büyür içimde ur misali
Gönül kalesinde hakikat budur yıkılmaz sur misali
Fikrinde zikrinde enelhak diyen Hallaç Mansur misali
Sadık Miskini'ye reva görülen dar mıdır söyle bana

14. Ondokuz Heceli Şiir

Az kullanılmıştır. (4+4+4+4+3) duraklıdır.
Asırlardır yüce dağlar başından aşan kervan geri gelmez
Çocuklar gençleşir gençler kocalır geçen zaman geri gelmez
Dünyanın düzeni böyle kurulmuş çarkı devran böyle yürür
Oduklar ocakta yanar kül olur tüten duman geri gelmez

Dereler sel ile çağlayıp coşar coştukça bendinden taşar
Baharı yaşayan güzüne koşar yapraklar dalından düşer
Mezarıcı mevt için mezarlar eşer toprağa verilir beşer
Her insan dünyada bir ömür yaşar göçen insan geri gelmez

Âşık Şiirinde Yeni Ölçü Denemeleri Ve Az Kullanılan Ölçüler: Âşık Sadık Miskini
Örneği

Gitti ey Miskini ananla atan deden geriye gelmedi
Gelmek için İsa göğce çekildi neden geriye gelmedi
Gelen yolcu olup yola koyuldu giden geriye gelmedi
Dede Korkut gibi Pir Sultan gibi ulu ozan geri gelmez

15. Yirmi Heceli Şiir

Az kullanılan bir kalıptır. 4+4+4+4+4 duraklıdır.
Yar cemaline âşık olalı deliden beter divaneyim ben
Dur durak bilmez felekler gibi döner dururum pervaneyim ben
Sevdiğim ahu güzeller şahı düş değil sahi sunar kadehi
Serim sarhoştur gönlüm pek hoştur kandiğim meyden mestaneyim
ben

Ateş-i aşk ki yaktı sinemi nar ile ördüm vücut binamı
Aşktan bağsetti ab u danemi şaduman kıldı o yar hanemi
Ömrün sefası vuslat dönemi yoktur gözümde dehrin önemi
Kin kavga gütmem kemliğe gitmem rintliktir rütbem rindaneyim
ben

Miskini söyler divan içinde sükûtun korur irfan içinde
Yolcular vardır bu han içinde konup göçerler kervan içinde
Seyyahlar gezer seyran içinde sürerler demi devran içinde
Âlemle dostum serili postum meydan içinde merdaneyim ben

16. Yirmi Bir Heceli Şiir

Bırak bencilliği ey insanoğlu zira bencillik ar bu dünyada
Barış yap dostluk kur düşmanın ile dostça yaşamak kâr bu dünyada
Bir kısa zamandır ömür dediğin gel onu geçir huzur içinde
Gönül hoşluğuyla dertsiz kedersiz mutlu yaşamak var bu dünyada

Sakin hiddetlenip şiddet eyleme koyundan daha yavaş ol yavaş
Kavgalar çıkarma mal mülk uğruna konu komşuya gel açma savaş
İyilik güzellik ereğin olsun insanlık ile dolup dolup taş
Gönül teknesinde aşk hamrun yoğur sevgi harcını kar bu dünyada

Sevilmek yolunda sevmek yolunda Aslıhan için Miskini Kerem
Ayrılık derdine kavuşmak derman gülen bir çehre yaraya merhem
Şayet bir kâminden sual eyleyip nerede dersin cennet cehennem
Âlemle barışık yaşamak cennet kargaşa ateş nar bu dünyada

17. Yirmi İki Heceli Şiir

Anam babam bana vesile oldu doğup kadem bastım dünya yüzüne
Çocuk civan derken ihtiyar oldum hayli ömür sürdüm insan olarak
Edebi erkânı öğrenmek için kulak astım ataların sözüne
Bulundum muhabbet meclislerinde söz söyledim ehli irfan olarak

Bak neler yaşadım ömrüm içinde iğne deliğinden ip olup geçtim

İnan UMURBEK-Özkan DAŞDEMİR

Konuk oldum sofrasına feleğin bazı şerbet bazı ağılar içtim
Meyil ettim insanlığa sevgiye nefretten kavgadan uzağa kaçtım
Azmirah eyledim birlik yolunda yürüdüm katarlı kervan olarak

Der Miskini hayatıma yön verdim türlü uğraş ile maslahat ile
Yediğimden içtiğimden tat aldım bin bir şükür ile kanaat ile
Ömrüm hitam buldu salam okundu vardım son durağa cansız at ile
Yatan mevtalara merhaba dedim devroldum hâk ile yeksan olarak

SONUÇ

Âşık edebiyatı, gerek içerik gerek biçim yönünden geniş bir yelpazeye sahiptir. Bu edebiyat muhitinde geçmişten günümüze kadar birçok konuda eserler verilmiş ve toplumun beklentileri her zaman ön planda tutulmuştur. Âşık edebiyatının, bir edebiyat ekolü olarak büyük bir geçmişe sahip olması onu gelenekselleştirmiştir. Âşıklar, bu gelenek içerisinde yaşadıkları yüzyılın havasını soluyarak eserlerini oluşturmuşlardır.

Orta Asya'dan Anadolu'ya asırlara meydan okuyarak devam eden bu gelenek, varlığını hala sürdürüyorsa; bu, toplumun beğenisinden kaynaklanmaktadır. Geleneğin izleri ülkemizin birçok yöresinde unutulmasına rağmen bazı bölgelerde canlı olarak devam etmektedir. Doğu Anadolu Bölgesi özelinde Kars yöresi âşıklık geleneğinin devam ettiği yörelerden biridir. Geçmişe nazaran izleri daha az görülen âşıklık geleneği; Ramazan ayı, düğünler, bayramlar gibi özel günlerde, çeşitli işlevlerle toplumun ihtiyaçlarına cevap vermektedir.

Âşık edebiyatı temsilcileri, hemen her yüzyılda çeşitli şekillerde eserler vermiştir. Onlar bu şekiller çerçevesinde geleneksel olarak bir veya birkaç türde yoğunlaşarak şiirlerini oluşturmuştur. Bunlar mani, koşma, semai, varsağı gibi türlerdir. Bunun dışında bazı âşıklar ise çok çeşitli nazım şekli ve türleri üzerinde çalışarak, yeni kalıplar ile şiirler üretmiştir. Bu yeni kalıplar yukarıda örneklerle sunduğumuz hecelerinin sayısına bağlı şiir şekilleridir. Genel olarak 7, 8, 11 ve 15 heceli şiirlere âşık şiirinde sık kullanıldığına rastlamaktayız.

Çalışmaya konu olan şiirlerin sahibi Âşık Sadık Miskini, farklı tür ve şekillerde eser üretmiştir. Onun şiirleri konu yönünden zengin bir konumdadır. Öyle ki aşk, insan, tabiat gibi konularda pek çok eser veren âşık; eserlerindeki konuları hem bilindik, çok kullanılan şekillerle hem de özgün yeni şekillerle yazmış/söylemiştir. Sadık Miskini, tüm şiirlerinde hece ölçüsünü kullanmıştır. Aruzlu türler içerisinde ürettiği eserlerinde de yine hece ölçüsünü kullanmıştır. O geleneği özümseyip, geleneğin hem tanınması hem ileri bir düzeye ulaşması için çalışmıştır. Ülkemizde yeni şekiller ile şiir söyleyen birkaç halk şairinden biridir. Sadık Miskini, hem kendini yenilemek hem farklı bir şekil ile gelenek içerisinde yerini

Âşık Şiirinde Yeni Ölçü Denemeleri Ve Az Kullanılan Ölçüler: Âşık Sadık Miskini
Örneği

belirlemek adına bir heceli kalıptan yirmi iki heceli kalıba kadar yeni
şekillerde şiir üretmiştir.

KAYNAKÇA

ARTUN, Erman; Âşıklık Geleneği ve Âşık Edebiyatı: Edebiyat
Tarihi/Metinler, Karahan Kitabevi, Adana 2015.

ÇOBANOĞLU, Özkul; Âşık Tarzı Edebiyat Geleneği ve İstanbul,
3F Yayınları, İstanbul 2007.

DİLÇİN, Cem; Örneklerle Türk Şiir Bilgisi, Türk Dil Kurumu
Yayınları, Ankara 2016.

DURBİLMEZ, Bayram; Âşık Edebiyatı ve Taşınarlı Halk Şairleri,
Akçağ Yayınları, Ankara 2016.

GÜNEY, Eflatun Cem; Folklor ve Halk Edebiyatı, Milli Eğitim
Basımevi, İstanbul 1971.

KÖPRÜLÜ, M. Fuad; Edebiyat Araştırmaları 1, Akçağ Yayınları,
Ankara 2004.

KÖPRÜLÜ, M. Fuad; Saz Şairleri, Akçağ Yayınları, Ankara 2004.

ÖZSOY, Sami, Bekir; Başlangıcından Günümüze Örnekleriyle
Türk Şiiri, Akçağ Yayınları, Ankara 2005.

